

doze ori in septemana: Joi-a si
sambata; era candu va pretinde im-
pediti materieloru, va esi de trei sev
de patru ori in septemana.

Prețulu de prenumeratiune,

pentru Austria:
intru regu ..... 8 fl. v. a.
metate de anu ..... 4 fl. v. a.
pentru Romania si strainatate:
intru regu ..... 12 fl. v. a.
metate de anu ..... 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. cores-
pundinti ai nostri, si de dreptulu la Re-
dactiune Stationsgasse Nr. 1, unde
sunt a se adresă si corespondintiele, ce pri-
vescu Redactiunea, administratiunea seu
speditur'a; câte vor fi refrancate, nu se vor
primi, era cele anonime nu se vor publica

Pentru anuonice si alte comunicatiuni de
interesu privat — se raspunde câte 7 cr.
pe linia; repetirile se facu cu pretiu sca-
diutu. Pretiulu timbrului câte 50 cr. pen-
tru una data se antecipa.

Invitare de prenumeratiune

ALBINA

Anul 1874, alu IX-lea, in care intramu,

conditiunile si in conditiunile de pana aci, adeca:

Pentru partile austro-ungurosci:

intru regu ..... 8 fl. v. a.
metate de anu ..... 4 " " "
pentru Romania si strainatate:
intru regu ..... 12 fl. v. a.
metate de anu ..... 6 " " "

In nrulu precedentu spuseramu greu-

ce intempnamu la continuarea

nostra, carea dupa manifestatiunile

nostra in publicu, ar trebui să ese in-

si intreitu mai desu seu mai mare;

si noi, dupa poterile nostre ma-

si spiritali, abia ajungemu a o

si continuă in marginitele ei

si de pana acuma.

Credemu că din lamurile nostre fie-

va fi priceputu, cumca dorintia no-

stra mai ferbinte, precum si vointia

nostra cea mai rezoluta — este deplinu

si necesitatii celei atatu

si de la o margine a tieriei pan'

si de a desvoltă o

si de organu de toti dilele.

si imprejurari finantiali

si generale,

si din adm-

si pentru

si a gandă la

si la sporirea numere-

si pe langa

si a ne adresa cu

si a noi

si reflectă, că — si fora urcarea

si este cu potintia, si aterna

si a noastra

si se

si apară — macar de trei ori

si septemana.

Noi asi credemu, si onorabilulu

si nu ni

si desiarta,

si precum fortiele spiritali, mi-

si pe

si se des-

si prin

si a no-

si a micu

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

si a no-

poterile se nisuesce a-si implini catu mai
zelosu si credintiosu chiamarea, — pre-
langa unu pretiu atatu de bagatelu —
se intrunesca dintr'unu corpu natiunale
de 3.000,000 de suflete, cu vr'o 4000 si
cati-va de preoti, aprupe 3000 de inve-
tatori si profesori, 1000 si mai bine de
totu felulu de ampoiati si advocati, vr'o
2000 de comercianti si industrianti de
cultura mai aleasa, si cu vr'o 10,000 de
carturari mai distinsi din poporu, — im-
preuna dara o suma de inteligintia de
20,000 de capete, — unu numeru de
2—3000 abonamente; — dupa ce o data
interesarea politica-nationale, despre
care avem cele mai eclatanti dovedi —
a inceputu puternicu a se desteptă.

Promisiunile si ingagiamentele nos-
tre facia de on. Publicu alu nostru — le
sustienemu si — de sicuru le vomu im-
plini tote bine; numai indulgentia cere-
mu, pentru cascigarea de timpu, de care
suferimu cea mai sentibile lipsa.

In fine rogamu pre on. Publicu, se
grabesca cu prenumeratiunile, pentru
de a ni face possibile regularea la timpu
a espeditiunei si satisfacerea tuturor cu
esemplarie complete.

Pesta in 31 dec n. 1873.

Redactiunea Albinei.

Unu caventu fratiescu,

contra poporulu nostru si conducetorii lui
din tienaturile fostei granitie militare a
Panciovei si Caransebestului!

Apropiandu-se totu mai multu tim-
pulu de alegere pentru Dieta, care
alegere in Panciova are se fie, seu celu
pucinu se se incepa vineri, er in Caran-
sebesiu sambata dupa Craciunulu nostru,
asi dara in cate-va pucine dile, — de-
torintia chiamarei nostre ca represen-
tante si aperiatoriu alu opiniunei publice
si intereseloru celor mari si sante ale
poporului — ni impune, a ni redica
graiulu in acestu momentu decisivu,
pentru d'a esplica iubitulu nostru po-
poru romanu, ca — de ce insemnetate este
alegere a acest'a? si ca — interesulu bine
priceputu alu nostru — ce tienuta pre-
tinde de la alegetorii nostri?

Alegerea de deputatu pentru Dieta
are insemnetatea, ca poporulu indrepta-
titu se aduna si-si numesce unu barbatu
de incredere alu seu, carele — conoscendu-
i lipsele si necesurile, durerile si dorin-
tiele, se marga susu in adunarea tieriei,
unde se facu legile, si acolo se spuna
adeverulu, intru catu adeca poporulu cu
legile si cu mesurile stepanirei este seu nu
— indestulatu, si se conlucre a sustiené
seu a schimbă legile si mesurile stepanirei,
dupa dorintia si trebuintia poporului.

De aciă se pricepe, pentru ce la
astfelu de alegeri stepanirea prin ome-
nii ei si-pune tote silintiele, svatuindu si
cheltuindu, si chiar amagindu si fortien-
du pre alegetori, ca se aléga — nu pre
cine ar dori poporulu, ci vr'unu omu in-
creditu alu ei; adeca astfelu de persóna,
despre carea stepanirea scia din capulu
locului, ca — aici susu la Dieta nu va de-
soperi ne'ndestulare, necesuri si plansori
din partea poporului, ci va tiené cu ea
si va face marturia ca — tote legile si me-
surile domniloru sunt bune si ca poporulu
este fericitu in tiéra; — pre candu d'alta
parte opusetiunea in tiéra, si a nume la
noi romanii si serbii, partia poporului,
seu asiă disa nationale, fiindu ea, spre
adunca a sa durere, convinsa, cumca de
siete ani, de candu Innaltiatulu Impe-
ratu a datu stepanirea pe man'a Domni-
loru de astadi, multe, forte multe in tiéra

mergu catu se póte de reu, multe legi
sunt forte nedrepte si asupritorie popo-
rului si seracimei, multe sarcine sunt
peste mesura grele, multe fapte ale or-
ganeloru publice sunt chiar nesuferibili,
— acésta partita nationala a poporului
staruesce si indéma pre alegetori, se nu
se dée prin nici unu midilocu amagitu
de argatii stepanirei, se nu-si dée cu nici
unuu pretiu increderea, la vr'unu omu-
unélta a stepanirei, ci se alega omu incre-
ditu alu seu, carele nu va ascunde ade-
verulu, nici va lingusi faptele cele slabe
si peccatele guvernului, ci va aperă —
fora frica si sfiela — drepturile si dorin-
tiele poporului.

Astfelu astadi, in tienutulu Pancio-
vei, stepanirea cu ori-ce pretiu reco-
menda si ar dori se fie alesu omulu seu,
dlu consiliariu Stoiacovicuiu, despre ca-
rele ea este incredintata ca, ori catu de
ne'ndestulatu se fie poporulu, nu va avé
a se teme de critica si mustrare din par-
tea acelu domnu; — de alta lature par-
tia nationala a candidatulu si recomanda
pre dlu Dr. Politu, despre carele este
scitu, ca — pururia a tienutu cu popo-
rulu, pururia a spusu in audiulu lumei
retacirile si fara-de-legile stepanirei si
ale organeloru ei, si pururia s'a luptatu
pentru usurarea sarcineloru poporului.

Se intielege, ca intréga turm'a ome-
niloru stepanirei striga si lucra in con-
tra candidatulu nationalu; pentru ca se
temu domni de elu, de ora-ce ei se sciu
si sciu poporulu ne'ndestulatu si
asupritu, si — sciu ca la Dieta, in au-
diulu lumei, tote acestea vor se ese pe fa-
cia, si va se intielega lumea si pre na-
tiatulu Imperatu, cumca poporulu nu se
bucura de bunastare, si nu este fericitu,
precum mintiendu — lu-dicu si descrie
domnii.

Astadi la Dieta, numerulu de depu-
tati ai stepanirei, alesi prin amagire seu
sila, este multu mai mare de catu alu
opositiunei, si de aceea domni de la po-
tere potu face — cate rele vor vré cu
tier'a, ei totu remanu la carma, aici ii
sustiene multimea de deputati ai loru;
dara mereu-mereu alegendu poporulu
barbati opositionali de increderea sa, cu
catu se inmultiesce nrulu acestor'a, cu
atata mai tare slabesce puterea stepa-
nirei, si la urma acést'a trebae se se re-
traga si se faca locu alteia mai bune,
carele se indrepte legile si politic'a cea
gresita facia de popóra.

De aceea deci, la alegerile ce ni
stau inainte, poporulu nostru, deca-si
pricepe interesulu si detorintia, elu tre-
bue se se intrebe, punendu man'a pe ini-
ma: ore póte se fie elu indestulatu cu legile
si faptele stepanirei si cu portarea orga-
neloru ei — facia de sine?

Si deca inim'asi cugetulu curatu i va
spune, ca póte se fie si ca este indestulatu, ca
— n'are plansori, doreri si dorintie, ca prin
urmare se semte detoriu cu incredere si
recunoscintia facia de stepanirea domni-
loru unguri de astadi, — atunci, dar numai
atunci poporulu, catu va fi ohiamatu a-si
dá votulu la alegerea de deputatu, póte se
tieni cu candidatulu stepanirei, cu dlu
Stoiacovicuiu;

er deca din contra, poporulu in
multe privintie se va semti nedreptatitu
si asupritu: atunci elu ar face cea mai
mare nebunia, ar face chiar o tradare
de sine, de n'ar tiené si votu intregu
intregitu cu candidatulu nationalu, cu
dlu Dr. Politu.

Vai de acelu poporu, carele nu-si
pricepe acestu dreptu si acésta santa
detorintia! Unulu ca acél'a in veci va fi

unélta, turm'a necuventabória a domni-
loru, pre care acestia dupa drag'a loru
placere, in veci o voru tunde si mulge si
— duce la junghiare!

Astfelu de nepricepere este caus'a,
ca — unele popóra sute de ani jacu in
jugulu robiei, pona candu la urma se
prepadescu ca vai de ele, ca niasc misiele
si ticalose!

De aceea noi, in acestu momentu
din urma, tienuramu de detoria a nostra,
a ni redica graiulu fratiescu pentru d'aspu-
ne acestea poporului, spre invetiatur'a, spre
binele lui.

La Caransebesiu candidatulu parti-
tei nationale este multu vestitulu si ma-
ritulu romanu, generalu Traianu Doda.
Aci stepanirea, fiindu ca n'are multi ale-
getori straini, cu cari se póta intreprinde
a amagi si a sparge mile de alegetori
romani, n'a pusu contra-candidatu, ci
prin organele sale s'a trudit a face din
candidatulu nostru nationalu, fiindu ca
este generalu si omu increditu alu Im-
peratului, a face candidatulu alu seu, de-
akistu seu guvernamentalu; dar noi, cu-
noscendu sublimulu caracteru alu candi-
datulu nostru si ferbintea sa iubire contra
poporu, nu ne tememu ca va fi amagitu,
pre cum nu ne tememu ca — nu va
reesi alesu.

Despre acea parte deci, deplinu
suntemu linisciti. Cu atát'a mai mari in-
grigiri in sa ni insufla alegerea din Pancio-
va, si adeca — éta pentru ce:

Sunt inserisi si verificati alegorii
cafr 9600. Dintre acestia diumetate sunt
serbi, er cealalta diumetate: nemti, un-
guri, bulgari, slovaci si — vr'o 1100
Romani.

Fiindu deci ca stepanirea se radima
pe nemti, unguri, bulgari si slovaci, par-
tia nationala, adeca a poporului, cu dlu
Politu, ar fi se se radime pe serbi si pe
romani, cari au acelasi programu natio-
nale si dorescu acelesi drepturi. Fratii
serbi — intr'adeveru si tienu catu se
póte de strinsu — toti la o lalta; dar unii
fruntasi, bisericesci si mireni, ai Romani-
loru, superati pre serbi pentru portarea
loru facia de noi la despartirea biseri-
cesca prin comunele mestecate, din cu-
getu necrestinescu de resbunare, firescu
sustienuti si indemnati in totu modulu de
domni magiari de la putere, — au isbu-
titu ici colia a desbate poporulu nostru de
la partia nationala si a-lu ingagiá con-
trariloru comuni ai nostri, domniloru de
la putere!

Lucru ne mai pomenitu.

Pentru asupri si nedreptatiri par-
tiali, prin pucine comune, domni condu-
cetori romani uita caus'a cea mare, si —
vrendu a scapa de muscatura unor
catielandri, se arunca in gur'a deschisa
a lupiloru nostri!

Dicu — seracii de ei, retacitii si
amagitii acei domni ai nostri, ca — atatu
de afundu se sentu ei vatemati prin por-
tarea serbiloru in comunele mestecate, in
catu mai voru se cada si se patiesca ru-
sine cu serbii dimpreuna, de catu se ajute
a reest candidatulu nationalu dlu Politu,
carele e serbu; si ei in patim'a loru orba
— nu baga de seama ca, si candidatulu
guvernialulu, dlu Stoiacovicuiu, este serbu,
si inca serbu dintre cei mai netoleranti
facia de noi, carele reesindu alesu prin
ajutoriulu Romaniloru, perderea si rusi-
nea este indoita: o data pentru ca a re-
sistu alesu ca increditu alu nostru omulu
stepanirei magiare, contra carea nici unu
Romanu cu mintea si inim'a la locu, du-
pa tristelesu patianii de siete ani, nu póte
se aibe incredere; er a dou'a, pentru ca

am să alesu unu serbu, tocmai nesuferitori de Romani!

Dar noi — dămu iubitelui nostru poporu și conducătorilor și celor credincioși, să pricepa — două:

Antaiu, că — ori ce impacatuni am facutu noi pana acuma cu Serbii, ori ce favoruri am căscigatu noi de la ei, și ori ce speranție mai nutrimu noi pentru viitoriu facia de ei, — toate sunt numai prin *partit'a natiunala*; căci — numai barbatii acesteia sunt scutiti de influențele daunose de susu, numai ei pricepu interesulu fratietatei cu noi, numai ei, bucurandu-se de increderea poporului serbescu, suht in stare a aduce sacrificia pentru bun'a intielegere cu noi.

A două, că — ori câtu de grele și asupritorie ar fi nedreptățile suferite aici colia de la serbi, acelea nici pe de parte nu se pota asemena nenumaratelor și nepuselor apăsări, ce ni se facu prin politic'a și legile și portarea domnilor magiari de la putere! Nedreptățile din partea ierarhiei serbesci ne-au slăbitu și necăgitu, și ne mai necăgescu aici colia — dora și astadi: nedreptățile ce ni facu domni magiari — sunt chiar de a ne nimici!

Si-apoi in fine, socotiti dvăstra, amatoru frati de unu sange, că — *daca cei de susu, domni atotu-poternici, ar iubă și ar vor dreptatea, ore s'ar potă afla unu serbu sub sora, care se ne faca nedreptate?! Dăme feresce! Cei -ce ni facu nedreptăți, ori că nu pricepu — că ni le facu, ori că — știu cumca acelea placu și vor fi incuviintiate colo susu la domni stepanitori.*

Si acum, pentru astfelu de nedreptăți, alegetorii nostri să-si resbune — spriginindu tocmai pre urdorii reului! Si — mai de parte, să-si resbune, facendu rusine și stricatiune întregei natiuni!!

Cu potintia, intiepletu, de omenia ore se fie acest'a?!

Dar mai de parte: sciti că atare portare, din atare indemnu, este o vatemare de mörte pentru țiera și chiar pentru natiunea magiara! Sciti că aceia, cari astadi, pentru vatemări din partea serbiloru, și-vindu sac'a loru cauza, unindu-se și votandu pentru domni de la putere; mane, dandu-li-se privilegiu, pentru cumpletele vatemări din partea domniloru magiari — vor fi gat'a a se unī in contra poporului și natiunei magiare măcar cu portile iadului!

Acest'a nu e caracteru nici patrioticu, nici moralu.

Noi — suntemu cei mai ageri, dar loiali contrari ai domniloru magiari; noi se potemu, in momentu ii-am trantit de la putere, pentru că ii tienemu periculosi poporului și patriei: dar — pentru peccatele domniloru și vatemările ce ni facu ei, noi nici candu n'am dă ajutoriu strainului in contra poporului magiari!

Acest'a loialitate, acestu patriotismu predicămu noi și iubitelui poporu romanu.

Dar — mai apröpe, graniti'a, graniti'a drag'a de ea, cum ar stă ea in faci'a unei alegeri guvernamentale in Panciova?!

Éca cum: Poporulu grantiei in Titelu și in Biserica-alba, a strigatu cu glasul inaltu prin alegerile sale, că — *nu este indestulatu de felu cu sörtea ce i-au croit'o domni magiari; că elu — prin riuirile de sange ee a versatu pentru patria și tronul de 100 de ani și mai bine, a meritatu alt'a, mai buna sörte, a meritatu drepturi și scutiri mai adeverate, chiar și la impartirea padurilor și pământurilor — mai buna luare in sēma; — da, acest'a a strigatu poporulu grantiei la Titelu și la Biserica-alba, a strigatu atātu de tare, încātu s'a auditu in diumetate delume și pona susu la Naltiatulu Imperatu; și acuma granicerii romani in Panciova se mērga la alegere pentru dlu Stoicoviciciu și se dica: Nu e adevăratu; noi n'am meritatu alta, mai buna sörte; noi nu poftimur alte, mai bune drepturi; noi — ticalosi am fost, ticalos suntemu și ticalosi vremu să remanem — in veci; căci acest'a este fericirea noastră!*

Cine ar cutesă să svatuēsa și recomende poporului nostru astfelu de tēnuta rusinōsa?!

Noi nu; și de bunasēma nime cu minte și de omenia; de aceea noi din inima curata dicem poporului nostru din părțile Panciovei: *Toti cu totii, căti sunteti inscriși cu dreptu de alegere, și căti aveti in peptu-ve măcar o schinteia de sufletu romanu și crestinu, să fiti vineri dupa serbatorea Nascerei Domnului in Panciova la alegere și să stati ca stēnulu de pētra in taber'a partitei nationale, și să ve dati votulu pentru candidatulu nationalu, strigandu cu glasul inaltu:*

Se traisca dlu Mihailu Politu, deputatulu cercului Panciovei!
V. Babesiu.

Budapesta, in 31 dec. n. 1873.

Astadi foile domniloru, atātu cele guvernamentale cătu și cele opusetiunale, ca in ultim'a dia a anului, arunca priviri retrospective asupra acestui periodu de timpu, ce trece in istoria sub numirea de 1873.

Toate recunosc, că — n'a fost anu fericitu, ci plinu de necasuri, desastre și suferintie pentru popōra.

Memorable este cea-ce scriu și recunosc organele guvernamentale; „P. Naplō” suspina astfelu:

„Cātu nefericire s'a gramaditu pre capulu nostru in acestu anu! Cātu de lungu siru alu ruineloru in tōte directiunile, atātu pe terenulu economicu, cătu și pre celu socialu! Cātu de pucinu succesu alu straduintiloru nōstre pre campulu politicu și financiaru!” Si asiā mai departe.

Dar — acestu organu principale alu deakistiloru nici in viitoriu nu are tocmai bune sperantie; și viitorulu i impare posomonitu; cu tōte elu svatuēsc: *munca și perseverantia barbatēsa, și patriotismu fora interesu particularu; căti numai prin atari in fine sörtea se va intörce spre bine.*

Si mai trista este icon'a ce ni o presentat „Reform” despre esperiintiele anului ce se incheia. Acest'a icona intr'adeveru este desperata! Éca câte-va trasure principale din ea: „Ce a fost acestu anu?”

Essiste ceva, la care am potē reprivi cu indestulare, essista ceva edificare in activitatea nōstra, nu ore mai multu am derimatu, de cătu ce am redicatu? Consciint'a natiunei, umilita a ajunsu la terminulu timpului; puterea poporului se afla langedita; credint'a este sparta; cugetulu și bunulu simțiu se afla batjocurite; căci patriotismulu și puterea nōstra s'a doveditu slabe; mintea și voint'a par' că ni-au inghetiatu; in dar cautămu barbati de statu; pe guvernulu nostru de astadi lu sustiene lips'a de capacitate și de curagiu, și tocma acest'a și partitele; autoritatea stepanirei abiā este cătu o sementia de macu, și legelatiunea pucina omenia are naintea poporului!

„Si — cine este caus'a acestor'a? Dora că s'au sculat profeti mintinosi, cari au amăgitu opiniunea publica? — Nu; nici o data țiera ungurēsa n'a fost mai pacinica; a fost blanda și usorlu de cărmuitu.”

Nici recolt'a reas și epidemia nu au stricatu pacea; — — — ci caus'a e: nepotint'a, necapacitatea, gresielele și retacirile proprie ale domniloru magiari.

Éca vi adevēru, spusu verde, de incesi organele domniloru!

Éca intarite — cele ce noi strigămu și scriemu de siepte ani!! —

Budapesta in 18/30 dec. 1873.

Inca de sambata sēra, petrecura mai multi membri ai ministrului Cislaitanu, cu ministrulu-presiedinte Auersperg și cu ministrulu comunu de resbelu, aici in capital'a Ungariei și țienura dese conferintie cu ministri Ungariei, sub presiedint'a MSale, cum se dice, in cestiuni mai vertosu militare. Este verb'a de a regulă in contielegere niscari diferentie, escate între institutul honvėdiloru și între armat'a regulara comuna, precum și de a combină unu proieptu de lege pentru regulara inortelării armatei. Altii vor' a sci, că s'ar fi lucrandu și despre alte cestiuni de importantia politica. Adevēru lu va est — credomu — mai tardiu la lumina. Astadi sēra domni ministri nemti retörna la Viena —

Budapesta, in 18/30 dec. 1873.

Despre cas'a magnatiloru unguresci — noi nu ne-am dedatu a vorbi, pentru că ea ordenarminte nu numara. Luămu insa cunosciintia despre manifestatiunile ei straordenari, căci — privindu la pusetiunea ei mai nalta, tienemu cumca atari manifestatiuni pururiā au o insemnate caracteristica pentru timpu și imprejurări.

Abiā sunt 5—6 septemani de atunci, candu in urm'a descoperiloru despre miserabilitatea financiiloru, creditulu și peste totu a autoritatei regie unguresci in Europa intrēga, Cas'a de diosu, cas' speriată dintr'unu somnu dulce, trasari cu indignatiune și — fora diferentia de partita incepit a-si manifesta nemultiamirea cu guvernulu dlu Szlavoy, mai vertosu facia de cei doi ministri cu bugetole cele mai mari — adeca Kerkápolyi de la finantie și Tisza de la comunicatiuni; și atunci, in mediloculu atacuriloru omnilaterali, Cas'a magnatiloru fii, carea ca și dupa o parola mai nalta, pasi la medilocu aperandu și spriginindu pre Guvernu, in care consciintia apoi se și puse stavila torintelui ce amenintia să meture fora crutiare acestu ministeriu cu tōte creati unile sale.

Destulu că — pericolulu s'a potolitu, ministeriulu și-a aruncatu din caru, preda molochului nemultiamirei generale — pre Kerkápolyi și Tisza, și — astfelu s'a cărpitu și s'a salvatu și — lumea incepu a crede că — deocamdata — pre unu timpu ore-care tōte vor merge érași cursulu loru indatenatu, desi cam fortiatu.

Ce e dreptu, Cas'a reprezentantiloru, chiar in momentulu prorogării sale pentru feriele serbatoriloru, mai dade ministeriului inderectminte o lovitura aspra, carea in aplicatiunea ei nu pōte fi decātu unu votu de blamu, adeca prin denumirea comisiunei de 21 spre a delibera asupra schimbăriloru necesari in sistema, in sistem'a pre care guvernulu a creat'o și sustiene ca unu ce non plus ultra alu conceptiuniloru sale politice și patriotice; dar dupa-ce organele guvernului scinra se sucēsa lucrulu astfelu, încātu — par' că chiar acest'a, pentru justificarea sa ar fi doritu acea comisiune, veninulu acelei mesure parlamentare se credea palisatu.

Si acum de o data, ca nescie fulgere din seninu, resunara din siedint'a de ieri, 20 dec. o multime de voci, age u criticatōrie și condamnatorie a Casei magnatiloru! Veni adeca la desbatere bugetulu pre anulu 1874. și aci — căti dintre Escilintie și Illustritati se scolară, toti sciura să spuna câte o sentintia aspra asupra capului bietului ministeriu; toti se plansera pentru procedur'a cea rea și mesurole cele gresite ale guvernului, toti — ca la o inspirare mai nalta — și manifestara temerile și ingrigirile pentru viitoriu, facia de acestu guvernulu, mai ieri-alalta-ieri cu zelu aperatu! Si lordii nostri numai pe langa astfelu de manifestatiuni de ne'ncredere votara bugetulu!!

Lumea se intrēba: Ce va să insemne acest'a?

Este curatu, ca si cum, dupa ce s'a salvatu odata acestu bietu ministeriu frinatoriu de țiera, puterile mai nalte ar incepe a se teme, nu cumva elu să se reculega, să-si vėda peccatele și se amble a se indreptă. Séu casi cum spiritulu celu reu, datatoriu de tonu in țiera, dupa cum a voit'u a sustienē acestu guvernulu, in tocmai ar voi acuma a sustienē și nemultimirea și ne'ncrederea publica!

Vinu deci domni cei mari și mi ti-lu frēca pe bietulu guvernulu, de sermanulu nu mai scia, că — unde i este capulu!

Confusiunea — in loeu se dispara — cresce. —

Budapesta, in 16/28 dec. 1873.

Lucru demnu d'a fi cunoscutu și apretuitu.

Este sciutu că in Boemia între deputatiile nationale opusetiunale s'a escatu scisiune; 28 dintre ei s'au taiatu de catra maioritatea condusa de Rieger și Palacky, și s'au pronunciatu pentru intraroa in Diet'a din Praga, adeca pentru activitate, desi opusetiunale. Dar ei, acesti 28, totusi au avutu bun'a-cuviintia, de a-si depune mandatele și de a apelă la alegetori, pentru ca acestia să decida prin noua alegere, deca politic'a loru este buna și placuta poporului, séu ba.

Dejă pana acuma mai multe colegie de alegetori, tienēndu conferintie, s'au pronun-

ciatu in contra fractiunei, condamnand scisiunea, și — inca nici unu colegiu al hiloru n'a partinitu pasiulu fractiunei, dice *partit'a juniloru.*

In acestu procesu electoral de siune este memorabile votulu ce emis gulu alegitoriloru din cerculu Colonus Courjimulvi, unde conducetoriulu fractidlu Sladkovsky, a fost deputatu. Acelă suna:

„De la primulu inceputu alu nōstre nationale, Concordia a fost deviatra comuna. Cu respectu și uimire pre contrari nostri la concordia nōstra, eramu mandri de ea, și ori unde, in privre unei cestiuni, se nascea divergenca opiniuni între noi, spiritulu concordie carele invingea și nu lasă nici de cătu din divergentia de opiniuni să se nascebinare și imparechiare daunōsa între noi.

Cu indignare vedemu astadi in nōstra amenintata acea concordia, și — aceea enunciamu, că vo-mu ca concordia acă să remana și mai de parte între noi unde noi vom alege pentru Dieta și pentru natulu imperialu numai pe acelu candu carele ni va fi recomandat de barbatii de credere ai deputatiloru nostri, in a cōfrunte cu Dr. Rieger, și care se va deoblegă, ca in cestiunile politice și nationale — mai cu evēntulu, și și in japta se va maioritatei deputatiloru nationale.”

Intocmai astfelu de pronunciat fecera in 24 dec. alegetorii din Lysa, unde fost alesu mai nainte V. Vavra, despre rele acum alegetorii dicu, că — numai comandarea lui Rieger și Palacky i-au incredere, mai adaugendu că, *desi între diferite opiniuni in privint'a oportunitatētrărei séu ne'trărei in Dieta, totusi in privintia nu e și nu pōte să fie diferentia, ca — alegetorii toti trebus să-si subordina parerile loru particulari votulu luminatcompetinte alu lui Palacky și Rieger, bōloru de incredere probati ai natiunei.*

Asiā se lupta cu onōre pre campul politicu parlamentariu, ér nu cu mintiunafacu deakistii — și muli altii ai nostri!

Din Bucovina.

Cernauti in 18 dec. 1873.

Este scopu ori casualitate? — nu scidestulu că in un'a și aceeași „Foia pentru natiuni” a „Consistoriulu episcopale” din nauti, ba și nemedilocitu un'a dupa alu comunicara eparchiei următori le intări:

„Nr. 4499. — Inaltulu Guvernu țierei au împartasitu cu emisulu din 10/1873, nr. 8903, precum urmēdia:

„Prin inaltulu emisu din 24/1873, nr. 12,633. a comunicatu E. Sa. Ministru alu cultelor și invetiamentulu, dupa descoperirea Domnului ministrugescu-ungurescu alu cultelor și invetiamentulu din 18 a. l. nr. 25,901, Maiestate c. și r. Apostolic'a, prin pré nalt'a Sa. Rutiune din 17 septevre 1873, s'a indupré-gratiosu a aprobă alegerea Episcop gr. or. alu Aradului Procopiu Ivacicovicu, Archiepiscopu și Metropolitu gr. or. ronescu; despre ce eu cu acest'a pre consirulu gr. or. metropolitanu lu incunosciindiu. — Cernauti, 10 oct. 1873. — c. r. P. siedinte alu țierei: Pino m. p.”

„Acest'a se vesteste cinstitului alu diecesei acesteia spre sciintia. Din silulu consistoriulu Metropolitanu alu covinei, Cernauti, 19 noevre/ 1. octomb 1873. Blajeviciu, m. p. Illasieviciu, m. Si-apoi, cum diseram, nemedilocitu acest'a: —

„Nr. 4908. Inaltu -slavitulu pre alu Tierei a împartasitu consistoriulu cu alulu din 4. dec. 1873, nr. 1979 urmēscire: „A Sa c. și r. Maiestate Apostolica s'a induratu pré-gratiosu a depin pré nalt'a Sa otarire din 13 noevre pre Domnulu Archimandritu diecesanu filu Bendella de Archiepiscopu și Metropolitu gr. or. in Cernauti. Despre acest'a am ord in urm'a inaltulu emisu alu ministeriulu r. de culte și invetiamentu din 20 noevre a. c. nr. 921. a incunosciintia pre vor rabilulu consistoriu metropolitanu.” — acest'a se incunosciintiedia pré-cuviosela, bōre manastiresci și totu pré vredniculu alu Archidiecesei spre incosciintiaru drept maritoriloru Eparchioti. — Dela Consistoriu Metropolitanu*) alu Bucovinei. Cernauti.

*) „Consistoriu metropolitanu?” De unde și pana unde? Se vede că cei-ce ur-

cu privire la formalitatea oficiosa si a Consistoriului Bucovinei, in cari acestu Decasteriu cam de multu s'aprin o consecinta tonace in — neconsecinta si neregularitate. — nu pentru nuseram noi la inceputulu comunica nostre acesti'a, ca — nu scimu, ore casu litate fu, de in unulu si acelasi ba chiar acolasi patrariu de cola si dicitu dupa olalta se impartasira Eparhiale aceste sciri; ci de aceea, aici lo- totu un'a langa alta destépta sponta- in facarele cetitoriu nescari sug- tri armoniloru: „*sprobare a alegerei prin bisericescu-nationalu*,” a unui Metro- era d'alta parte — „*denumirea*,” ma- ambii sunt de aceeași confesiune, in si acela-si imperiu, dupa acelesi legi Mai incolo ca: unu Metropolitu e litu, ca fostu Episcopu in Archiepiscopu Metropolitu; era celalaltu, fora a fi fost astu denumitu de Episcopu, se denu- dreptu in „*Archiepiscopu si Metropolitu*” aduti, casi cum trept'a de episcopu ar fi micia, peste care se pote trece — fora nu scurpulu canoniceseu! — de unde in fine urmédia ca, ar fi se nu se scia mai pentru Cernăuți, au si pentru Bu- are se fia parintele Bendella Archie- pu si Metropolitu; ori pote si pentru vna, si Dalmatia; au numai pentru si Dalmatia? Său ca dora, ca Archi- pu si Metropolitu alu Cernăutiloru parintele Bendella, de aci incolo donu- stu alesu in Episcopu?!

Lasandu noi in sa aceste tôte, — aici nu altfelu merge, unde se abate dela cea norma si bine semnificata prin e positive si prin praca, — orbécân- dinu — intr'o tiera, unde elu urmasesce si aceleia nefavorabili, deca spre a-si- me in secretu acele scopuri, nu vré se in sēma, pre cei, competinti si dreptu- uru.

Nu pote fi orbécareu nici candu spre nimeni, producendu ca pururia nu- se ncredere si instrainare; si cu deci mai vertosu, in biserica unde sam dice, delicateti'a raportului in- tatoriu sufletescu si pastoriti cere cea replina incredere, ba chiar amóre reci-

Lasandu in sa, cum disci pentru acum parte — celelalte, se ce ocupamu pucinu „denumirea” parintelu Archimandritu Ma in „*Archiepiscopu si Metropolitu*.”

Alu cui? — Acesta ar fi prim'a intre Dar cātu ne privesc pre noi Bu ovine- cum si asta data cu multa parere de trebae se constatamu, de nime, nici intr'o tia bagati in sēma, si inca nici din lu de vedere alu legalității, nici chiar alu itati, — vedevom inca destulu de timpu- cātu privesc pre Prăcuviosia Sa parin- Archimandritu T. Bendella tocma nu amu a ne apropiá de dreptulu viitorului, inca alu lui domeniu este, putendu elu se ni spuna: — *ce am avé de te- stu de speratu de lu Prăcuviosia Sa.*

Insa aici si mai antăiu ni se impune bare: cine pe bas'a unei atari denumiri ritelului archimandritu in „*Archiepiscopu Metropolitu in Cernăuti*,” fora a fi intrebata a noastră macar cātu de pucinu, — va se indeplineasca consecrarea in episcopu Metropolitu? respective: cine i-va dá, a archieresca? Dupa care lege, in ce si forma?? —

Am cetitu in unele diurnale din Roma- ba chiar si de dincoei si inca in germane, competinti'a „*de jure*,” spre a constitui parintele Bendella de Episcopu alu Bu- — e a Metropolitulu Iasiloru, fiindu ova si Bucovina si astadi canoniceseu, „dupa totu dreptulu sub Metropolia Su- a carei Metropolie numai resiedinti'a de unu timpu in Iasi. Si acestu Metro- ae-avendu parintele Bendella a fi Me- litu in fapta, fia numai alu Bucovinei alu Dalmatiei, ci numai titulariu, ar ba chiar ar fi si detoriu „*caeteris apro- libu*,” fora de nici o reserva se-lu con- adie.

Si, aici ideia n'au ca — ce va se dica consist. Metropolitulu! — Red.

Metropolitulu Sibiului? Acesta ca unu Metropolitu in tôte canonicu, trebae si elu se respectie canonicitatea, si despre o parte se nu calce in drepturile Metropoliei Succivei si ale eparchiotiloru Bucovinei, carii la denumirea parintelu Bendella n'a participatu nici de cum; — era despre alt'a, se nu calce nici in drepturile Metropoliei Car- lovetiului, carea de pre urma, avendu a i se rumpe Dalmatia din corpulu ei ierarchicu canonicu, a dechiaratu ca atare prin consen- sulu atātu alu Dalmatiei cātu si alu tuturoru Episcopiloru sei sufragani, cumca nu pote se indeplineasca o consecrare de Episcopu, carele pe langa opunerea espresa a eparchiotiloru Bucovinei, are in contra-si pre toti factorii competinti, era pentru sine — nemicu alt'a, de cātu unu folosu personale adeca folosulu titulu de Metropolitu prast e Bucovina si Dal- matia.

Aici, in labirintulu acestu de confusiuni preste confusiuni, gramadite de o parte prin scopuri straine, contrari bisericeii si natiunei noastre, er de alt'a prin plăceri si poftes numai personali si temerari, — aici am dori se scimu: cine si cum ni va aduce firulu Ariadnoi, deca e, ca se mai consideramu sant'a noastră Biserica cu drepturile ei ne-alienabili si cu — imperiosele ei postulate! —

Diet'a Ungariei.

In siedinti'a din 21 decembre a casei re- presentantiloru, dupa cele formali si dupace presiedintele inasina unele petitiuni; L. Simonyi indrepté dia catra intregu ministeri- ulu o interpeiatune — in causa cãii ferate de Ostu. Min-presiedinte Szlavy respunde, ca cas'a nu pote a se lasá in acésta causa acum, nefiendu inca terminata desbateroa asupra bugetului; dupa feriele serbatoriloru o va face in sa acésta, candu — dupa cum spera densulu, regimulu va poté veni inaintea casei cu propuneri concrete. Cas'a ic la cunoscentia respunsulu dlui S. Nagy interpedia intr'gu ministeriulu in causa calamității ce domnesce in tiera, si carea apesa mai multu pre proprietarii si industiasii mici — in urm'a referintiloru celoru grele economice si fi- nanciari, intrebandu lu deca are de cugetu a ajutat acestui reu, dupa cum s'a facutu acé- st'a in cealalta parte a imperiului. Se tran- spune ministrului — presiedinte.

Ernst Simonyi face casei o propunere in causa cãii ferate de ostu si pretinde, ca in diu'a urmatória se se pune la ordinea dilei. Cas'a decide: a se tipari acésta propunere si a se pune mai tardiu la ordinea dilei.

Min. de interne c. Szapary presenta ca- sei trei proiecte de lege. Acelea contienu: re- gularea municipialoru, stabilirea numerului cercuriloru de administratiune si estinderea unoru paragrafi din legea municipale asupra orasielor, prevediute cu dreptu de municipie. Se voru tipari si subterne casi spre desba- tere.

Trecandu-se la ordinea dilei: proiectulu legii bugtarie, Coloman Szell recomanda primirea acestui proiectu — precum si primirea propunerei, facute de comisiunea fi- nanciaria in privinti'a regulării economiei de statu.

Kollmann Tizza dice, ca densulu nu pote votá pentru acestu proiectu, din moti- vulu ca prin respingerea acestui proiectu, regimulu actualu ar fi silitu se repasiésca — oeeace ar fi primul pasu pentru imbunatati- rea stării financiare. Densulu nu are nici cea mai mica incredere in acestu regimu, nici nu crede, ca ael'a ar fi in stare a ajutat relelor, de cari patimesce tiera.

Pentru imbunatatirea situatiunei actu- ali se ceru fapte. Dela acestu regimu in sa nu se potu acceptá atari fapte si din acelu motivu, ca o parte din aceste fapte ar trebui a se in- dreptá spre ruinarea a totu ce s'a lucratu dela 1867 incoei sub titulu de reforme — unu lucru, ce nu se pote presupune la nimenea. Sub impregiarile, in cari se afla astadi iustiti'a si administratiunea in sa sunt pucine sianse pentru imbunatatirea acestei stări miserabile.

Min-presied. Szlavy nu voiesce a reflec- tá antevorbitorulu la impregiarerea, incātu adeca merita elu si consocii lui incredere; spune in sa, ca pe calea inceputa va lu- crá si de aci inainte si spera, ca in decursulu anului viitoriu se va poté restabili bilantiulu in bugetulu statului.

Gabr. Ugron vede salvarea tierii numai intr'o reforma radicala, politica si sociale. Politia, ce o a urmatu regimulu pana aci a fost indreptata numai spre promovarea coti — carieloru si a coruptiunii. Regimulu póta vin'a la tota ruina tierii; unu atare reg- imu nu merita nici o incredere, respinge deci proiectulu din cestiune.

Colmanu Ghiczy votédia pentru proie- ctulu din cestiune, dupace aréta ca in presente sustinerea regimului la putere este unu **malum necessarium.**

Vilhelmu Tóth intr'o cuventare lunga apera pe regimu — dicendu ca nu este con- sultu a judecá unu guvernulu numai dupa re- sultatulu séu neresultatulu, care l'a avutu elu in actiunile sale — fara nici o consideratiune la impregiaru si la timpu. Elu apera pre regimu, si sustinerea la putere a partitei astadi dom- nitórie, adaugendu ca densulu in desmembra- rea acestei partite nu pote privi alt'a, decātu unu Mohaci alu intregului parlamentarismu ungurescu. Votédia deci incredere guvernulu si acceptédia proiectulu, ce este la ordinea dilei.

Csernátóny L. nu accépta proiectulu si dice, ca o stabilitate in lucruri bune este totu de a un'a de doritu; stabilitatea unui regimu slabu in sa nu pote fi nici odata de folosu pen- tru tiera.

Min. presied. Szlavy, vorbindu intr'unu tonu forte modestu, dice ca nu pote primi acceptarea proiectului bugetariu de catra Ghiczy, asia precum lu motivá densulu; róga deci ca mai bene se nu votodie decātu se votodie inl'unu atare modu.

Colomanu Ghiczy dice, ca densulu nu votédia bugetulu — dupa cum i ar placé dora regimului; ci dupa propria sa convictiune, dupa cum si o a desfasuratu.

La votare se primesce acestu proiectu si in generalu si in specialu, cu ce apoi sie- dintia se incheia. —

In siedinti'a din 22 decembre a casei reprezentantiloru, trecendu-se la ordinea di- lei: desbateroa asupra propunerei comisiunei financiari pentru a se alege o comisiune de 21 de membri, referintele acestei comisiuni Colomanu Szell recomanda primirea acestei propuneri.

Colomanu Tizza primesce acésta pro- punere, desi vede intr'ins'a numai unu espe- rimentu. Mai vorbescu multi in acésta causa, dar neinteresandu-ne pre noi nimicu mai de- aprópe le trecemu cu vederea. La votu se primesce alegerea unei comisiuni — si se pa- siesce indata la acea alegere.

Publicandu-se rezultatulu alegerei, l. Helfy aréta, ca e nemultiamitu cu acelu re- sultatu si ca cu ocaziunea acestei alegeri s'a procesu mai multu dupa titulu de „*Esco- lentia*,” decáte dupa capacitatea singurateci- loru individi.

Presiedintele anuncia apoi, ca inainte de anulu nou se vor mai tiené inca 2 sie- dintie scurte. Dicendu apoi ca nu pote sei, candu va poté tiené cas'a prim'a siedintia meritoria, róga pre deputati ca pe 12 ianuaru 1874 se se afle aici in capitala. Se impoternicesce apoi presiedintele a felicitá pre Maiest. Sa la anulu nou in numele casei, si siedinti'a se incheia.

Temisóra, in decembre 1873.

[?] (Starea invetiatoriloru romani con- fessiunali —) a devenitu inspiratória de cele mai grele ingrigiri pentru toti cei ce se inte- resédia de scól'a noastră confesionala si de progresulu in cultura alu poporului romanu. Abia ni mai pote fi iertatu a tacé despre acé- sta causa, fora se pecatuimu greu. Nu numai legea ucidiatória de cultur'a nationale, dara acuma si anii cei rei, volnicia organeloru politice, cu privire la incassarea salarieloru invetiatorcesci, si in fine — in multe locuri — si nepaserea poporatiunei apesa asupra bie- tiloru invetiatori ai nostri si prin ei asupra scóloru si culturai nationali. In acésta privintia este admirabila neconsecinti'a gu- verniului magiaru, pre cum de alta parte evi- denta tendinti'a lui, facia de scólele confes- siunali si nationali, *nemagiari*. Guvernulu preserie scóle, preserie studiele de invetia- tura, preserie salariile invetiatorcesci, dar de- néga ori-ce ajutoriu alu seu, daca scól'a este confesionala, si prin urmare — medilocitu apesa scól'a confesionala la pamentu, ca se o nimicésca. Caus'a — firesce — nu este, nu pote se fia alt'a, de cātu ca — apoi se coman- de poporului redicarea de scóle comunali, si-

multane, unde comun'a se platésca bine pe invetiatori, dar — nu pentru sine, ci pentru straini, ne-avendu ea dreptulu d'asi alege pre invetiatori, nici d'a se cultivá dupa acum poftescu legile bisericesci. Ast'a s'a arétatu din partea „Albinci” de repetite ori, si nu credu se mai existe unu romanu, care se nu se fia convinsu, cumca este intr'a veru asiá. —

Destulu ca cu tôte acestea, pana acú de- já am ajunsu se inregistramu fapte forte triste, despre invetiatorii si scólele nostre confessiunali.

Cu pré rare esceptiuni, invetiatorii no- stri mai in fie-care comuna au restantie sala- riali de câte pe unu anu si mai bine, si daca se capeta câte ceva, apoi capeta câte pe 2—3 luni, in cātu nu-li ajunge nici pentru panea uscata.

Astfelu de urmare a fost caus'a, ca pana acú dejá trei invetiatori din acestu comitatu, pre cari ii cunosc si ii potu numi, s'au ve- diutu siliti a demisiuná din posturile loru, ca se nu péra de fôme — si cu tôte ca sunt juni de poteri si unii dintre cei mai apti invetia- tori, au trebuitu se-si caute alte isvóra de esistintia.

Alti invetiatori érași au facutu incer- cãri, ca se-si incassadie salariile pe cale jude- ciala; resultatulu inse nu castigara, si de alta parte s'au uritu cu comun'a intr'atata, in cātu pe intrecute se asternu plansori consistórie- loru asupra loru, pentru ca „*conturba pacea si liniscea*,” etc. etc.

Ei bine ce ne astépta, daca aceste metech- ne si barbarii vor avé o durata mai lunga, daca poporulu nu va deveni inca la convin- gerea, cumca daca platesce pe invetiatoriu, luminaarea mintii sale o platesce, carea aduce poporului mai multu de cātu ce face salariulu invetiatoriului. Pana candu mai astépta cine- va a se convinge: ca astadi invetiatoriulu trebus se fie in comuna; ca comun'a, aibe ea scóla confesionala ori comunala, totu ea trebae se-si platésca pe invetiatoriulu séu pe in- vetiatorii sei! Si standu acésta, ore nu e mai bine, nu e mai frumosu, ca comun'a, daca o data ea si totu numai ea platesce pe in- vetiatori, se-si sustiena pe invetiatorii confe- siunali, cari aterna de la ea, prin ea se alegu si invetia pre scolari in limba si religiunea pre cum comun'a in sa-si doresce? — pana candu din contra, daca atare comuna si-de- chiara scól'a de comunala, atunci comun'a are se platésca pre invetiatori bine, si regu- latu, dara n'are neci unu dreptu, neci la ale- gerea invetiatoriului, neci d'a intrá in scóla si a controlá.

Cunosc bine starea si seraci'a din tim- pulu presinte a poporului. Sei si aceea si vedu cu ochii, cum „*essecutia*” trago roma- nului si sumanulu din spate, ca-i vinde boulu din jugu si semonatur'a pamentului, si cum pré adesea se intempla, ca din essecutiune mai multu se baga in pung'a essecutiului, de cātu in cas'a statului; ma se ne intipuiamu aceea, ca cum ar fi ore poporului atunci, candu i-ar mai veni a adóua „*essecutia*” pe capu, adeca si pentru invetiatoriulu comu- nalu?!

De aceea nu potu din destulu indemná poporulu, ca in su-si se se nisuesca din respo- teri a-si platé de buna voia pe invetiatorii sei, si se nu astepte pana candu domni i vor tra- mite in loculu invetiatoriului confesionalu — unulu comunalu si i vor luá apoi léfa prin essecutiune!

De alta parte éra, nu invinuiamu atát'a pe poporulu lipsitu de medilose, cātu pe acei artisti comunali, cari eu tôte ca si densii sunt din poporu si sunt confesionalisti, cu tôte ca nime pe lume nu-i pote opri intru sustie- nerea invetiatoriloru si scóloru confesiu- nali, se facu ei mai vertosu nepasatori facia de acésta causa, si prin acésta devinu neami- cii cei mari ai natiunii si chiar ai filoru pro- prii! —

Sé nu ni dica nimoni, ca — „*nu se pote*,” aici i-am raspunde simplu: daca — totu acum, in acestu timpu greu de seracia, se pote incassá salariulu notariului, alu judelui si chiar alu servitoriloru comunali, ore de ce nu s'ar poté incassá si bietulu salariu invetia- torcescu?!

In fine, cauta se facu atentu pe popo- rulu nostru si pe antistiele comunali in ca la urmatóriele impregiaru.

Sunt mai multi domni straini in acestu comitatu, adusi — Ddiu scie de unde, ca se

se inavutiésca între noi și de la noi, și acești dd. la ori ce ocaziune, prin vorba și prin péna, pasiescu naintea publicului ca svatutiori, ca voitori de bine — chiar și ai romanului. Acei dd. acést'a n'o facu din inima curata, ci ca sè seduea poporul; neci o facu acolo, unde ar trebui, și unde ar ajutá intr'adeveru poporului, ci o facu ca sè faca „stara'ntiera“ ca sè li mérga vestea 'n lume, că sunt liberali, sunt spriginitori și aperiatori ai poporului, și ca astfelii sè se inradecinedie și mai multu in posturile grase, croite din spatele romanului.

Asiá d. e. nu de multu cetiramu in dragalasi'a de ea, fói'a magiara d'aici, „*Temesi Lapok*“, imputári și — *compatimiri* — pentru invetiatorii nostri confesiunali, căci nu vinu ia dlu comite supremu, sè i se planga pontru trist'a sörte aloru, ci alérga la „*Albina*“. s. a.

In tralti numeri ai acelei fói éra vedemu pre dlu Besseney, protonotariu, venitu din Cumania spre ocuparea acestui postu, — că deplange amaru pe biét'a poporatiune din Banatu, pentru comunicatiunile rele, pentru dările mari, ce le-a adusu și impusu poporului „*absolutismulu*“, cu principeulu seu „*wer schmiert, der fahrt*“.

Dar n'am cetitu neci odata in „*Tem. Lapok*“, cumca ar fiscarmenatu pre dlu comite supremu, ori pe vice-comite, reprezentanti'a comitatensa, pentru că nu respectédia drepturile poporatiunii nemagiare din acestu comitatu, neci pentru că nu admitu ca salariile invetiatorilor confesiunali sè se induca in bugetele comunale. Nici aceea n'am cetitu in „*Temesi Lapok*“, cumca ar fi provocatu celu pucinu pre dlu pretore *Takatsik*, ca sè spuna că: *cina a furatu caii lui S. Ciavoiu din S. Chinezu?*

De asemenea in reprezentanti'a comitatensa nu se afla sufletu de „*nemes magyar ember*“, care ar partení, ori celu pucinu nu ar asupri caus'a invetiatorilor nostri confesiunali și in genere causele nemagiarilor.

Dlu Besseney intru adencimea intieptiunei sale, si intru nemargini'ta bunatate a inimei sale, nu vrè sè vèda și sè prieépa, cumca sub absolutismu am avutu comunicatiuni și scóle multu mai bune, si cumca darea facú, de candu ómeni ca densulu ni-au adusu constitutiunea și libertatea magiara, acú s'a urcatu pana la nesuferibilu, acú éra nu sub absolutismu. Darea de sub absolutismu érá flore la urechia in asemenare cu cea de astadi; apoi daca se si platea darea, se scia pentru ce; tier'a avea justitia, avea administratiune, avea legi si acelea se sustieneau, avea scóle, invetiatori, comunicatiuni; infioria si sporiá intru tóte; érá — cu unu cventu — dreptate si ordine in tíera. Dar ce are tier'a acum? — are bulevarde in Pesta; are belitori cu mife, au nemagiarii magiarisatori, adeca impedeatori de cultura; are in fine, „*Temesi Lapok*“ subventiune din partea comitatului — nemagiaru, amaritu si seracitu subventiune propusa si fortiata de dlu B. pentru ca sè-i fie cu potintia a ucide aici la noi adeverulu, facendu sè créda lumea, că — suntemu *poporu magiaru* si — n'avemu alte lipse si dorintiei, de cátu de magiarismu! — Mintiuna si ér mintiuna. Nu acést'a veti mediloci, domniloru fantasti magiari, ci aducerea poporului la sépa de lemnu; de magiarisatu pre cum doriti in veci nu-ve veti magiarisá, pentru că — nu ve iubimu, pentru că — n'avemu nici cea mai pucina causa d'a ve iubisi stimá. Pace buna . . . .

(lu.)

Siria, cott. Aradu. 20 dec. 1873.

Dle Redactore! Binevoiti a luá notitia despre progresulu ce domnii stepani ai nostri facura in opiniunea publica la noi, decandu prin misculanti'a loru scósera din postu pre notariulu nostru opidanu, pre dlu *Ioanu Moldovanu*.

Asiá vesteau si — in susu si in diosu, că numai sè li succéda a indepártá pre agitatorulu *Moldovanu* din poporu, apoi — ori ce mesura, ori ce alegere li va succede dupa dorintia si fara greutate, dar mai ver-tosu li va succede a popularisá pre „*ilustr'a familia de Bohus*“, sufletulu magiarismului domnescu in aceste párti.

Tare insa se insielara. Poporulu, chiar multi dintre cei-ce mai nainte erau pré ple-

cati a tiené cu domnii, tocmái acum se desamagira pre de plinu, recunoscendu din portarea loru totu mai brutala, că domnii nu atientescu binele — nici alu poporului, nici alu tieroi.

Resultatulu fú, că in dir'a de 15 dec. avendu a se alege la noi unu reprezentante in comitetulu comitatensu, faimosulu magiaronu bohuisatu *I. Nyistor*, celu-ce s'a incumetatu a se] pune contra-candidatu deputatului nostru *Ant. Mocioni*, dorindu cu ori-ce pretiu a fi elu alesu, puse tóte in lucrare si — cu mare a nevoia cascigá din 246 de voturi — 6, ducu *siasse*, cadiendu astfelii cu rusine, ér alesu fiindu cu 240 de voturi primariulu opidanu *Petru Secula*, barbatu demnu de increderea poporului.

La acést'a-asiá credu că merita a urá din inima: *Sè traiesca bravulu si desteptulu poporu sirianu*, carele — se conduce elu de firea sa cea senetósa, fora ca sè asculte de apostolii cei mintiuosi ai domniloru, cari mereu ambla a-lu amagi! —

L. Cacova; in Carasiu, dec. 1873.

Onorabila Redactiune! Este dorintia comuna a alegatorilor de parti'a nationale, ca sè ve rogu, a mi permite sè inferu in publicu o portare *antinationala* a dlui advocatu si notariu comunalu *T. M. . . .*, manifestata — desi fora succesu, cu ocaziunea alegerei de reprezentanti comitatensi, ce a avutu locu in 22 noevre a. c.

Stáruindu dlu pretore de cercu, cu numele *Fálay* si cu o partita óresi-care guvernamentale, a candidá pentru acele trei posturi vacanti si unu deakistu, si a nume pre cumnatulu seu dlu *Ortmayer*, judele regiu din Fagetu, parti'a nationale din parte-si a candidatu duoi, si a nume pe dlu G. Giuca, casariulu Reuniunei de creditu „*Albina*“ din Oravitia si pe dlu P. *Cimponariu*, telegrafistu din Resitia; ambii nationalisti zelosi si peste totu ómeni bravi.

Ei; dar dlui susmentionatu *T. M. . . .* nici de cátu nu-i venia la scotéla acesti romani, ci densulu cu o tenacitate — demna de o causa mai buna, tienesa mortisá la unu anumitu *Spilka*, subjude din Oravitia, Ddienu mai scia — de ce nationalitate! Nu se pòte spune, cáta usteneá si-a datu omulu, carele de altminte si elu vrè sè tréca de nationalistu adeveratn, — pentru d'a induplecá pre alegatorii nostri, sè nu aléga pe bravii sei fii *Giuca* séu *Cimponariu*, ci sè prefera pre strainulu *Spilka*.

Intr'adeveru, n'ar crede omulu, cáta di-bactia si energia este in staroa a desvoltá cáte unu omu alu nostru — in contra nóstra si pentru strainu!! Aci argumentele, succiturile si resuciturele — nu se mai gata!

Dar poporulu nostru, spre lauda si onóre fie insemnatu, nu s'a lasatu a fi amagitu, si dlu *T. M. . . .* pati rusine, căci eadit cu candidatul seu, nepotendu-i cascigá — prin tóte promisiunile — mai multu de 50 de voturi, pre candu ceialalti trei candidati intrunira: 108, 85 si 75 vosuri si reesira alesu.

Sè credeti, onorabila Redactiune, că ori cátu se svercolescu contrarii nostri, si ori cátu ne apésa, *partita nationale* — *nici nu pers*, nici nu se descuragiedia. —

Unu alegatoriu.

Corniareva, comit. Severinu, 25 dec. n. 1873

(Deslucire si justificare. In Numerulu 92 alu stimatei *Albins* comun'a nóstra *Corniareva* fú amentita ca un'a nepasata de caus'a nationala, fiindu ca popolatiunea n'a participatu la inscriere in Cerculu *Teragovei* pentru de a si asecurá dreptulu de alegere intru interesulu unui deputatu nationalu. — Domnulu corespondinte — in cátu pentru neinscriere a vorbitu adeverulu; totusi pentru ca onorabilulu publicu sè nu' cugete că poporulu din *Corniareva* e chiar nepasatoriu de Causa aflámu de lipsa a face cunoscutu — din acestu in, demnu — urmatoriele:

Poporulu nostru se afla pre unu teritoriu fórté miseru, in cátu bietii ómeni ai nostri traiescu mai multu din sudorile de di si de nópte a feciei loru, lucrandu ca dileri totu sprangiti in tóte pártile greu fiindu a-ii aduná, si pré cu greu mácar ca pre dópe dile a-ii lipsi de munc'a, prin care 'si casciga panca de tóte dilele. Iusa déca din poporulu de rondu

uu potura participá multi la inscriere, totusi inteleginti'a celu pucinu, care cunosce bine acést'a cauza de interesu nationalu, ar fi participatu intréga, de nu se intemplau unele pedece si unele ne'ntielegeri grele.

Vecinii adeca ai nostrii din *Domasinea* cu de coratulu loru antiste comunalu in frunte, — Ddienu scie cum si pentru ce, — de asta véra tienu podulu peste *Idegu*, in apropierea Ruscei — totu ruinatu, in cátu in tempu de érna fora mare periclitare de viétia nu pòte cineva calatori pe acolo; apoi acel'a este uniculu drumu. Dar mai e si alta cauza, aca că necunoscendu noi legea, nesplicandu ni se ea cum se cade, fuseramu informati prin altii, (unii comercianti,) despre cari supunemu că potu s'o cunosca mai bine, că comisiunea de conscriptiune are sè vina din Comuna in comuna, pentru d'a face poporului cu potintia sè ia parte la inscriere.

Acestea au fost causele ce ne-au impedeatu — spre mare superare a nóstra, ér nici de cátu nepasarea, care — Ve potemu incredintia din sufletu curatu, că — nu essiata. Suntemu si remanemu cu totii din anima pentru *Romanimo*, in intielesulu programei nationale. — *Mai multi din poporu.*

Varietati.

(Balulu romanu din Budapesta.) dupa cum aflámu din funte securu, se va arangiá estu-tempu, la 12 *februarie* 1874 *st. n. in* „*Grand-Hôtel Hungaria*“, in favórea societáti „*Petru-Maioru*“. — Este de prisosu a accentuá aci insemnatarea acestei intreprinderi. P. t. publicu romanu, atátu din locu cátu si din provincia, suntemu incredintiatu, că a reflectatu asupra ei si s'a convinsu despre momentuositatea arangiárii unui *balu romanu in Budapesta*. Tinerimea nóstra de aci, in anii trecuti, a avutu ocaziune a esperiá acést'a; de aceea s'a resolutu si estu-anu sè arangiedia unu balu romanu in *Budapesta*, căci e detorintia nóstra, la tuturor'a, ca in totu loculu si tempulu sè ne nisuiamu de o parte ca noi romanii sè ne cunoscomu mai de aprópe, ér de alta parte sè ne adoperámu a documentá defaimatoriloru straini, că ce suntemu si ce potemu. Numai pre acést'a cale vom ajunge tienti'a, d'a face pre strainii, reutatosi sè rosiesca naintea realitáti, ce ii va plesni in facia. — Junimea nóstra inse a' destinatu venitulu curatu alu acestei intreprinderi — societáti „*Petru Maioru*“, carea — pre langa progresulu in desvoltarea nationale — merita spriginire din partea fiacarui romanu, căci in estu-anu prevede cu cortelu si servitia trei studenti romani, lipsiti de medilóce. Intreprinderea acést'a deci astépta tóta a tentiunea si succursulu p. t. publicu romanu, atátu din locu cátu si din provincia; căci n' mai uniti in poteri ne vom poté realisá aspiratiunile.

(„*Buda-pesti Közlöny*“) buletinulu oficialu alu domniloru stopanitori ai tierii, publicá de curendu numirile de *presidinti* la tribunale regia din *Caransebesiu*; *Biserica-alba* si *Panciova*, la celu dantaiu fiindu numitu dlu *Ortmayer*, neamtii si rudenia a ministrului *Szende*, la alu doilea — *St. Mály*, fisculu reg. din *Temesióra*, magiaru séu slovacu magiarisatu, la alu troilea — *M. Nádasky*, serbu. „*Fed.*“ luandu cunosciintia de acést'a, adauge, că — si dlu *At. Cimponariu*, judele ord. de la *Tabl'a regia* ca romanu, s'a fost pusu in competintia pentru *Caransebesiu*, dar — fú respinsu, preferindu-i-se judele de cercu *Ortmayer*, firesce nu ca atare, ci ca magiaronu si ca ruda a lui *Szende*. Curiosu si caracteristicu este, că — dlu min. alu justitiei *Dr Pawler* sè-si fie pusu trud'a, a induplecá pre dlu *Cimponariu* ca insusi sè-si retraga suplic'a de concursu; acést'a inse sè fie avutu curagiulu d'a nu cede, ci d'a constringe pre domni a face intr'unu actu o nedreptate mare si unu afrontu cumplitu romaniloru! Pré bino. —

Fiindu că ni veni vorb'a de denumiri pentru fostulu confintu militariu, aflámu de interesu a mai aminti, că dejá se publicara si denumirile pentru *tribunale* si *judeciale cercuali*, la care ocaziune — nn fora óre care placere vedemu considerati pre mai multi romani, si între ei pre unii de buna reputatiune. La tribunatulu din *Caransebesiu* este

numitu de jude regiu: *Alexis Oriac* aci subjude la *Sinca-mare* in *Tran*. De jude cercualu in *Cubinu*, este *Ladislau Craciunescu*, pana aci sub *Temesióra*. In *Perlasu* este numitu jude cercualu *Ios. Murgu*, pana aci sub *Lipova*. De asemenea pentru *Bovina* numitu jude de cercu *Isidoru Chetianu* aci [concepistu la Curtea de casu] *Budapesta*. In fine *Teodoru Rodu*, subjude in *Hatiegu*, este numitu de jude cercualu in *Terogova*. — Astfelii, pre cunoscomu in persóna, séu dupa fama, acesti domni, nu potemu de cátu a poporatiunei aceloru párti, — numi avé ei tari'a de caracteru, ca sè nuse curendu ori mai tardiu-de unele órbenele oligarcéei magiare, pentru a egemoniei instrainatórie de animale cele-lalte posturi judeciale in *Caransebesiu*, *Biserica-alba*, *Panciova*, *Orsiava*, *Alibunari*, *Antalfava* si *Jablea* s'and — pucini, fórté pucini serbi, ci mai magiari, si magiaroni, ómeni adusi din largu, pré pucinu cunoscuti cu poporulu si cu limb'a loru. —

Apelu

contra toti generosií dni autori ai turei romane.

Astadi ori ce poporu fara sciintia tura — e mortu.

Bas'a ori cárei sciintia si cultura scól'a populara. Ori-ce sciintia fara m'ansa, nu se pòte cascigá.

Factorii principali pentru educatiune a poporului si latirea culturii in poporu — pre langa scóle — invetiatorii poporului. Cumea factorii acestia, atátu spiritualu cátu si materialminte — eu o pré exceptiune — stau astadi pre unu grad de diosu alu calificatiunei — nimeni pòte negá; cumca mai de parte — pamente invetiatoriulu e scól'a, — inca e ba e chiar unu adeveru trecut in ma. Deci déca stá odata si se reouá noi invetiatorii atátu spiritualminte, materialminte n'avemu gradulu reces calificatiune, apoi de sine urmédia, a instruatiunea si educatiunea tengeratiunalu si peste totu cultur'a poporului tru nu pòte sè fie la inaltimea, neapre trebuintie.

Cáci latirea culturii între noi, a noi in tinerime si in poporu, este tocmái posibilu, ori neposibilu, precum coram midilócele, de cari dispunemu ca intru si educatori; a pretinde, séu a presupuné car altmintreliá, ar fi o absurditate, o edicere cu cuvintele Invetiatoriului si tuitoriului lumii: „*déca lumin'a, care estu tine, este intunarecu, dara intunarecu estu fi?*“ *Math. s. 9. v. 23*. Adecu: daca p' factori si propagatori ai culturii in poporu sunt intunecati, apoi poporulu cum va aci se potrivecu cu cuvintele: „*Era de ca raa nesarata, cu ce o veti direys?*“ *Lucu 9, versu 50*.

Mai multu a spune, aflámu de pré — Apelámu asiá dara la nobilele sententi ale *Generosiloru* domni reprezentanti a beraturu nóstre romane, rogandu-i, a bunatate a ne tramite cáte unu *esemplariu* pretiutele opuri ale loru, — de ori ce ná cáci din tóte se pòte invetiá, apelámu gandu totdeodata si pre onoratele *Redactale* diurnaleloru nóstre romane, pre cátu fi cu potintia — a ni tramite pretiutele (foi*) pentru scopulu de a infantiá una biblica spre perfectiunea nóstra, si spre inlantu culturii scolariloru seraci.

Pré Onoratii Domni autori, cari binevoí a ne onorá cu cáte unu *esemplariu* eu profundu respectu sunt rogati, a-le a pe specele nóstre sub adres'a: *Pentru Biblioteca Conferintiei Invetiatoriloru braneni, Brasiovu Bran (Tórcostu)*

In numele corpului invetiatoru branénu: *Teodoru Popu*, m. p. *Nicolau Reita*, m. p. *presied. confer.* *secret. confer.* *George Manoiu*, m. p. *bibliotecariulu confer.*

*) Scimu, cáte sacrificie mari spirituale materialu se ceru pentru edarea opuriloru si diurneloru, vedemu cátu de pucinu e spriginite literatur'a nóstra din partea publicului; se ónim'a că nu suntemu si noi in stare a o spriginé cu multu efortu; — insa dorere, nu avemu cel alt'a, fora sè astéptámu in buna sperantia, ca mai curendu séu mai tardiu ni se vor imbunatati salariile nóstre candu apoi vom poté intinde a mana de ajutoriu scumpei nóstre literaturu, a bucur'i'a, folosulu si interesulu comunu; insa atuncá — sè simu susatati si justificati că — suferintia ni luámu refugiulu la domnii autori ai publiculu celu mare! —